

Г Е О Р Г И Р А Н К О В

С Т Р А Н И Ц И

**ОТ ИСТОРИЧЕСКОТО МИНАЛО НА СЕЛО ГУБИСЛАВ,
СОФИЙСКА ОБЛАСТ**

**ОТ НЕГОВОТО СЪЗДАВАНЕ КАТО НАСЕЛЕНО МЕСТО ДО
НАСТОЯЩЕ ВРЕМЕ**

ПРЕДГОВОР

Пропит от съзнанието за издаване на материал за историческото минало на родното ни село Губислав, се захех с тази благородна задача, като за целта сформирахме работна група /авторски колектив/ в състав-Георги Ранков Маринков, Методи Танов Ленков и Славей Найденов Савов. Колективът имаше за цел да събере и изучи стари предания, легенди, и други материали от възрастни хора и съвременници и заедно с набраната до сега информация, да обработи сведенията по етапи от развитието на селището и състави обобщен сборник.

Поради това, че няма нищо официално написано до сега, ползвахме мемоарните записки на Паун Вучков, в която са дадени ценни исторически и други сведения за миналото на с.Губислав. Освен това бяха ползвани и данни, събрани от хора преди нас. Ценни материали в миналото са събрани от Велко Ангелов Чепорилков, Минчо Милев Занков, Иван Стойков Георгиев, Милан Стойков Дамянов и др., и както беше посочено по-горе, от съвременници на отделни събития.

С.Губислав има кратка история, докато село Зимевица, от което сме били съставна част, е съществувало от 1576 г. Първите колиби в землището на сегашното селище са се появили около Освобождението на България. През този период от 58 години то се е развивало като махала на с. Зимевица и толкова години-около 58 –като отделно селище. В този кратък период на развитие се открояват 4 главни периода.

I период обхваща времето от появата на колибите до края на Първата световна война.

II период обхваща от 1918 г. до 1937 г. през който период е махала на с.Зимевица.

III период –обхваща годините от 1937 до 1945 г.

IVпериод-от 1945 г. до 1991 г.

Авторският колектив ще бъде доволен, ако поднесения материал ”Страници от историческото минало на с. Губислав”помогне на днешните и бъдещите поколения да

обикнат още повече своя роден край и да се включат по-активно за решаване на бъдещите проблеми на селото.

Авторът

ИЗЛОЖЕНИЕ

Според някои източници, образуването на с. Губислав е станало през тракийско време. Това се потвърждава от многото находища в местностите Танкио хърт, около къщите на Чуколовци, Видин град, Селището, а така също и в Мачище над Синия вир, близо до къщите на Вуцинци. В тези местности са намирани останки от глинени съдове, каменни прибори, монети и др., което подсказва за съществуването на живот преди Турското робство. Стар път е съществувал от Селището, през Червеняко за към Равно буче. Но това не е началото на селото, по-късно е изчезнало това население, не се знае колко време е съществувало и причините за неговото изчезване-преселване, бягство от други племена и др.

Началото на сегашното с. Губислав идва през турското робство, когато родове от с. Зимивица са се настанявали с добитъка през зимните месеци, за което се дават подробности в следващите страници. От тогава може да се счита образуването на второто селище, което се е развивало до днес.

През годините на Османското владичество, неизвестно през кои години, в землището на сегашното с. Губислав, са се появили първите колиби за зимуване на добитъка на някои родове от с. Зимевица, затова започваме с него. Според мемоарите на Паун Вучков, първоначалното население на с. Зимевица преди повече от 300 години преди Освобождението, е живеело при изворите на Крива и Студена река, наблизко до местността Балдуин. Там са отглеждали животните си, а зимно време са слизали да зимуват в местото на сегашното селище и от думата зимовище е останало наименованието на селото Зимевица. Селото е съществувало от 1576 г.-ОАК 265/4-К София, стр.119./от тогава са открити писмени сведения за Зимевица, кога е възникнало селището не се знае-бел.В.Дичева/

С. Губислав е част от това селище, което е видно и от едноименните родове в двете селища. Така например-Брусовци, Медарците, Мановци, Чуколовци, Беровци, Дяволците, Драйчовци, Късовци, Белинци, Вучковци и много други. Само един род – Чепориловци-в с. Губислав произхожда от гр. Чипровци, Берковско, който род е избягал при разбиването на Чипровското въстание от турците и се е заселил тук.

Землището на селото е обширно по площ. Неговите граници са:

От изток-р. Петренски дол, Братанов дол, Танкио хърт, Скоко, Врабчов дол с землищата на селата Миланово и Дружево.

От север-запад-местностите Стърчи крак, Поноро, Хайдушкия кладенец, дол Козарника, Билото, Бучайва поляна, Седлото, Балдазина могила, Малкия щафел, Големия щафел, Билото до изворите на река Пробойница в местността Врелата /землище на гр. Вършец/.

От юг –по река Пробойница до притока ѝ при река Петренски дол със землище на селата Зимевица и Заногe.

Южната граница на землището-р.Пробойница, тече по интересно дълбоко дефиле. Забележителни са двата сини вирове, в които водата скача от високи водопади. Единият от тях е под махала Орешето, а другия под махала Мачище. Преданието за името на река Пробойница, е че тя си е пробила път през това дълбоко дефиле, за да се влее в река Искър. Има и друго предание-че тук са приключили някога боеве, пребили са се и реката е наречена Пребойница. В миналото водите ѝ са ползвани от търговците на дърва за превоз на дървен материал до река Искър. По големи притоци на р.Пробойница от левия ѝ склон са- Петренски дол, Топилски дол, Хайдушки дол, Дебелата къпина и други, по-малки притоци. При сливането на р.Пробойница с р.Петренски дол, където е новия мост, личат по левия бряг на реката пещерите „Вражи дупки”. 25 отвора водят до не особено дълбоки пещери и малки пещерки, само една от тях е по-голяма. Друга пещера има седем отвора. Вражи дупки са рожба на реката Пробойница, техният лабиринт е интересен, но за незапознатите с тях е опасен, откъдето идва името Вражи, което означава лъжливи, опасни.

Пробойнишкото дефиле е не само красиво, но и отморяващо за туристите, независимо лятно или зимно време, но разбира се е най-красиво през пролетта, когато са цъфнали дрянвете и разлистили дърветата.

По долното течение на Пробойница и р.Петренски дол се срещат останки от 5-6 стари варници, където са изкарвали прехраната си бедни хора в миналото. По поречието на реката е имало, някои от тях съществуват и до днес, около 10-12 воденици /караджейки/, всяка от които е строена и поддържана от група стопани /ортаци/, където са смилали царевица и жито на брашно.

В този район се намират много исторически местности. Така например за м. Видин град има предание за малко градче преди турското робство. Друго предание за него е, че са отглеждани лозя и е добивано вино, от където е останало Винин град, а по-късно Видин град. Не далече от това място на югоизток, в Милановското землище /Осиково/, над скалите срещу гара Лакатник, има местност Градището, където личат следи от укрепления за отбрана през турско време. Старинни останки се намират в местността Танкио хърт около къщето на покойния Павел Ангелов Костов /Чуколов/ от древни постройки-черква и гробище, вероятно тук е имало изчезнало селище. Такива останки според мемоарите на Паун Вучков е имало още на две места-Калилото и Положище. На тези места е намирана в миналото сгурия от желязо. В Селището също е имало останки от старо село, от където е останало наименованието на махалата. Хаджийската падина е владяна от някой хаджия, от където носи името си.

Старовремски път е съществувал от Положището през Селището за Червеняко.

Източно от махала Орешето е местността Мършица. Легенди са останали за този край, свързани със стара слава и кървави битки, в които е намесен и кръстоносецът Балдуин и български пълководец, от които боеве са останали не погребани човешки трупове, останали като мърша и от там името Мършица.

По други предания тук е загубил славата си цар Иван Шишман на път за присъединяване към Видинското царство, за което се споменава по-късно. Хайдушкото кладенче и Хайдушки дол са свързани с Панайот Хитов, който, подгонен от турците, се е укривал с четата си в този край. Байрактар е бил Васил Левски, и до днес съществува „пътеката на Левски”-бел. В. Дичева/

В западната част е местността Параджилняка, през която местност е имало конска пътека от към Зимевица, минавала е между двата недалеч един от друг, остри като пирамиди, върхове Голямята и Малката кутия, през Равно буче за северна България. Тук в Параджилняка до самата река Пробойница някой си Кръчан е имал малка дърводелница, в която е изработил по това време първата дървена софра-паралия, от където е останало наименованието на местото Параджилняка и наименованието на дерето-Кръчанов дол.

Още на запад е местността Царица с вековните в миналото букови гори, напомня за старата ни история, самото наименование говори за някакъв цар.

Западно са Тодорини кукли /скали/, където се е укривала боркиня Тодора.

Южно от Царица е местността Балдуин, която е свързана с името на латинския император Балдуин /обширен хълм, граничещ с Губислав, Заногге, Зимевица, Вършец-бел. В. Дичева/

Североизточно от Царица е местността Равно буче-рядко красива местност, най-равната част в района, равна като тепсия местност, гледана от Конярския рид-е истински пресечен конус. В миналото е било гори, от там носи името си Равно буче, сега са ливади.

Североизточно, наблизо до Орешето се намира интересна природна забележителност-извисява се голяма скала от червен пясък, наречена Червената скала, предната част на която наподобява стена на стара грамадна сграда.

Някога в това, на пръв поглед непроходимо, усое са минавали няколко важни пътища, които са прекосявали многобройните планински хребети и хълмове, за да свързват севера с юга. Най стар път е бил този, който е идвал от Видин през Берковица, Вършец, Белите реки, Осиково за София. По-късно оживен път за турските кервани минавал от София през Искрец, Заногге, през Губислав, Осиково за Дунава, който е свързвал северната Дунавска провинция Дакия със Софийската стратегия.

Цялата тази територия-землище на с. Губислав, е била владение на един турчин-спахия, давал го под наем-аренда на жителите на с. Зимевица, плащали са му арендата, а той живеел в с. Гюреджия, Новоселско. Всяка година турчинът е идвал да взема наема си, но по едно време се загубил този турчин. След няколко години е идвало едно момиче-негова дъщеря, за да търси това место, и го продало на жителите на с. Зимевица за 70 оки масло и от тогава останало имение на с. Зимевица. Този турчин-спахия тук е загубил славата си и от там местото добило наименованието Губислав, а по-късно и създалото се селище –махала от Зимевица, добило името Губислав, вместо Долна Зимевица.

Има и друга, по-вероятна версия за наименованието Губислав. При падането на България под Османско робство цар Иван Шишман, на път за присъединяване към Видинското царство, води големи сражения по тези места, бил е разбит, загубил е славата си и от Губислава останало Губилав.

Заселването в тази местност, както се вижда, е ставало по време и в края на турското робство. Хората от Зимевица, които са имали тук колиби за добитъка им, постепенно са оставали, за да живеят за постоянно. Надморската височина е по-малка от тази на Зимевица, което е давало възможност за по-ранно узряване на житото и царевичата в малките нивички, които са имали стопаните, по-недостъпно е било за турското нашествие, всичко това ги е привлякло за постоянно живеене тук.

Така се е оформило отделно населено място от с.Зимевица-махала Губислав към същото село, което е наричано още и странъето, защото е отстранено от селото. То се намира в южния склон на Пробойнишкото дефиле, разположено в пет махали, всяка една от които представлява отделно малко селище като се започне от р.Петренски дол до местността Параджилняка с дължина около 10-12 км. Те са: 1.Махала Самотвор, която е най-близо до гара Лакатник; 2.Махала Осеноравен, която изчезна поради изселване на хората; 3.махала Селището-Положище; 4.Орешето, която е център на селото; 5. Мачище-най-отдалечената, и новосъздадената напоследък махала Пробойница /Горна Пробойница/ до Петренски дол, отдалечени една от друга по на 3-5 км. Селото е едно от най-разпръснатите селища в махали и отделни къщи в западна Стара планина.

По предание махалите носят тези си наименования, защото:

За махала Самотвор-мястото географски е отворено за изход към гара Лакатник.

За махала Селището-Положище-че тук е имало много старо селище, неизвестно през кое време.

За махала Орешето-в околностите му има много орехови дървета.

За махала Мачище-че в долната си част има и сега мочурливи места/млаки/ и от думата млечище е останало наименованието Мачище.

Голямо значение за развитието и поминъка на едно селище и живота на населението му оказва климата, който се определя от атмосферната циркулация и особеностите на терена. Селото Губислав има планински характер и околните склонове и върхове влияят на атмосферната циркулация на въздуха и създават разнообразие на климата. Селото, което е разположено в южния склон на северното било на Стара планина до известна степен е запазено от северните ветрове и по-слабо от южните. Слабо е изложено на североизточните ветрове по течението на р.Искър и Пробойница, както и на западните и югозападните.

Самото южно изложение на махалите и препятствията за силни ветрове и въздушни течения създават условия за мек климат и краткото задържане на снеговете. Почвата е пясъчлива – бедна и поради наклона на терена е изложена на постоянна ерозия. Затова в миналото и сега без постоянно наторяване с оборски тор е негодна за селскостопански култури. Почти всички ниви в миналото сега се ползват като ливади. При наличието на многото селскостопански животни в миналото, а от там и оборска тор, са виреели жито, царевица, картофи и др., но сега от обеднялата почва се произвеждат картофи и фуражни култури. Надморската височина е значителна-от 600 до 1000 метра, но южното изложение и сравнително мекия климат създават условия за отглеждане на овощни култури-ябълки, круши, череша и др. Главно в Орешето и околностите му виреят не култивирани орехови дървета, от където носи името си. Тук виреят много билки, но за съжаление остават неизползваеми поради липса на билкари. Има и условия за пчеларство.

Землището на селището с красивите си места и кътчета, природна красота и интересните забележителности представлява интерес за туристите. Селището и околностите му, гледано от южните високи върхове Голямата кутия и Кувиле в края на месец октомври представлява чудно красива панорама, оцветена с жълти, кафяви и зелени цветове на дърветата и тук-там се бележат като кибритени кутийки разпръснатите къщи.

Основното за развитието на едно селище е неговата икономическа база. Населението на с. Губислав се е опитало да развива животновъдство като главен източник за препитание върху оскъдната си икономическа база. От общата за землището около 18000 дка само около 4400 дка са ливади, 1200 дка са ниви и около 3000 дка пасища, а останалата площ са гори държавни и малко в миналото частни. Нивите са ерозиращи, ливадите са ниско доходни. Добиваните фуражи – сено, едвам са стигали за изхранване на животните, а в много случаи са били и недостатъчни. Затова животновъдството като основен и единствен отрасъл се е развивало до определени граници. Овцете са стигали 9-10000 бр. Говедата са били до 800 бр., козите също, които са изхранвани през зимата предимно с листен фураж. Овчарите са придвижвали стадата си рано през пролетта до по-ниските места-Вършец, Враца, Ботевград и др., за да пасат, поради недостиг на сеното. Така че този единствен отрасъл за препитание не е бил никак сигурен и ефективен. Но други източници не е имало, затова населението се е ориентирало към животновъдството. Добиваните малки количества зърнени храни далеч не са задоволявали нуждите на болшинството от населението, а малка част са произвеждали също не цялата година. Недостигът на храни е закупуван-предимно царевича. Наложителна традиция е било есенно време населението да отива масово на беритба на царевича в северна България, за която цел е пътувало пеша с дни и нощи, за да осигури прехраната си през годината. Качамакът и царевичният хляб са били основната храна на населението. Много от хората са купували царевича от търговците в гара Лакатник на вересия, картофи са возели цяла седмица из северна България за замяна с царевича. Овцевъдите са продавали предварително рано през пролетта предполагаемите количества мляко, за да получат суми за закупуване на храни. Стопани са носели на гръб товар изработени от тях дървени кобилици и вили до Вършец и др. места на повече от 20 км, за да ги продадат и със сумата да закупят царевича. Някои пък, поради липса на конски превоз са пренасяли и царевичата на гръб.

Това тежко икономическо положение се е отразило отрицателно както на икономическото, така и на демографското развитие на селото, като е довело до масова миграция на населението, особено през периода 1937-1950 г.

В развитието на селището се открояват четири главни периода, които се отличават един от друг както по своята продължителност, така и по темповете и значимостта на това развитие в живота на хората.

ПЪРВИЯТ ПЕРИОД обхваща годините от първоначалното появяване на колибите на зимевичани в местото на сегашното село, не се знае колко време са съществували за временно пребиваване до оформянето им като населено място-махала на Зимевича. Този период е най-продължителен-до края на Първата световна война-1918 г. Населението е живеело много примитивно в малки и ниски къщички-колиби, с по една стая, наричана одая с огнище, направени от плет и измазани с кал, с по едно малко като дупка прозорче, покрити със слама или каменни плочи. Спането на цялото семейство е ставало в една стая- одаята, направо на земята/пода/, кревати не е имало, за постилки са слагани слама или рогозки от слама, за завивка са служели козаци или клъчишени черги, за възглавница –дрехата, която са носили през деня.

Носията е както в останалите селища, мъжете в беневреци, долактеници, клъчишни кошули /ризи/, кожени калпаци, а жените също шаечни литаци, клъчишни кошули и др. Панджакът е горната дреха на овчаря, цървулите са били кожени, а по-късно от автомобилни гуми.

Основната храна на населението е царевичата –качамака и царевичният хляб, за манджа освен туршия, рядко чорба постен боб или картофи и млечни продукти.

Не е имало никакви пътища, пътувано е пеша до Враца, Берковица и др. на пазар. Конският превоз е единственото превозно средство за хората, които са притежавали коне.

Махалата е представлявала истинско колониално селище на Зимевица, не са полагани никакви грижи за неговото развитие, съществувала е пълна тъмнина по бъдещето на хората и населеното място.

Изключително трудният и мизерен живот и непосилният труд, полаган от хората, са станали като черта на тях и поколенията, трудолюбиви, честни, скромни, с готовност за отстояване на всякакви трудности. Въпреки трудните условия, при които е живеело населението, раждаемостта е била висока, имало е семейства с по 5-6 до 8 и повече деца, това е довело до бързото увеличаване на населението, а в същото време и до неговото обедняване.

Оскъдната икономическа база оставала все същата, животновъдството и примитивното земеделие не са били в състояние да подсиуряват издръжката на нарастващото население, всичко това водело до бързото обедняване на и без това бедното население. Нараствала необходимостта за търсене пътища за изселване.

Към края на периода са двете войни, Балканската и Първата световна война, в които е взела участие и нашата страна, вземат скъпи жертви и от махала Губислав, а именно:

В Балканската война-1912-1913 год. са загинали

1. Киро Георгиев Георин
2. Стойко Величков Войнов
3. Грозе Здравков Цветков/Дренярски/
4. Стоян Грозев Найденов
5. Михо Величков Войнов
6. Михаил Грозев Иванов
7. Цветко Каменов Цветков

В Първата световна война-1915-1918 год. са загинали

1. Пантелеймон Маринков Вучков /чичо на автора/
2. Христо Маринков Вучков /чичо на автора/
3. Миленко Здравков Янкулов
4. Тодор Геков Балабанов
5. Лозан Тошев Вълков
6. Конс Тодоров Манчов
7. Косто Здравков Чепорилков
8. Михаил Славков Торньов
9. Васил и Ангел Грозеви Найденови

Ранени-останали инвалиди в двете войни

1. Дано Тасков Соколов
2. Вене Георин Вълков
3. Ангел Станков Чепорилков
4. Димитър Венев Белин

5. Пешо Величков Иванов

ВТОРИЯТ ПЕРИОД - обхваща годините от 1918 до 1937 год., когато Губислав се оформя като населено място –махала от с.Зимевица, през което време са станали значителни промени в икономическото и социално развитие на селището.Положени са първите грижи от общинското ръководство на с. Зимевица. През 1919-1920 год. е построен първия най-стар път от Зимевица през Конярски рид-Царица, през махалите Мачище, Орешето, Положище за към с. Дупни връх /Дружево/, който е работен с доброволен труд на населението с по 10 трудови дни.

До към 1923 год. в махалата не е имало училище, а малкото на брой млади хора, желаещи да учат, са ходили в съседните села Заногe, Дружево и др.Първото начално училище е открито през 1923 г.,като за целта е използвана 1-2 години къщата на Ангел Църнини в махала Положище, а след това Гековата къща в Орешето.От 1923 г. до 1925 г. е построена сграда за новото училище в Орешето и от 1925 г.занятията вече са водени в него. Първият учител в Положище е бил Чергарски, престоял е кратко, а след него е Георги Стоянов Онбашиев от с. Долно Камарци, който е дочакал и новата училищна сграда.Много учители са минали в това училище като Христо Вълев, дълги години е учителствал Христо Бозаров, Васил Попов, Лако Николов и др.Най-дълго време са учителствали Мария и Недко Първанови от гр. Павликени и др.

Училището в махала Самотвор е открито през 1930 г. в новопостроената за целта сграда. Първият учител тук е бил Иван Раев от В.Търновско,който е учителствал най-много време, след него Лако Николов, Мария Първанова, Минадора и Георги Кръстеви, Петко Георгиев Христов и дълги години Павлина Грозданова.

През 1931-1932 г. към училището в Орешето имаше открит първи клас на прогимназията-сега 5 клас, който след 2 годишното му съществуване беше закрит.

Около 1930 г. е трасиран и подобрен съществуващият стар път от Орешето по Пробойница за Лакатник.През същата година е построен пътя от Орешето през Селището за Червеняка.През 1935 г. е направен пътя от Мачище за Брезака и 1937 г. от Мачище през Пушкара за м.Равно Буче.През този период е поддържан съществуващият от преди това път от м.Положище-Селището за Червеняка.

ТРЕТИЯТ ПЕРИОД-1937 г.-1950 г. още в началото си е забележителен с назрелата необходимост от отделяне на м. Губислав от с.Зимевица и обособяването му в отделно селище..Отдалечеността на махалата от Зимевица, неизгодното географско разположение и недостатъчните дотогавашни грижи за развитието на махалата, са довели до отделянето ѝ в самостоятелно селище.През 1937 г. по искане на населението се подема инициатива за отделяне от Зимевица и обособяването в отделно село.Един от главните инициатори е бил Славчо Иванов Витков,който става и първия кметски наместник. Новото село преминава административно от община гара Бов към община гара Лакатник, с което селото е географски свързано.

След отделянето се стига до установяване център на селото ,където да бъде и седалището на кметското наместничество. Много време е воден спор между махалите Самотвор и Орешето за седалището на кметското наместничество. Кметското наместничество за кратко време е било в Самотвор в резултат този спор. През 1938-39 г.е построена по стопански начин сграда за наместничество в Орешето, където е настанено същото и с това се слага край на водения спор. Активен участник за установяване на естествения център на селището -Орешето е учителят Недко Първанов

и други общественици от селото. След напускането на Славчо Иванов по продължително време кметски наместник е бил Георги Ангелов Динков.

Годината 1943 става забележителна за населението от селото с преминаването през околностите и самото селище на партизанска част, откъснала се от Трънския отряд. На 20 май 1943 г. същата, водена от Денчо Знеполски е посрещната и нахранена от овчарите на с. Губислав в местността Понор. Същата преминава през селото на 21 май през нощта и на разсъмване минава по възжения мост на река Искър близо до гара Лакатник на път през село Лакатник, за да се присъедини към отряда Чавдар. През следващите няколко дена същата е била издадена и разбита над с. Батулия.

Населението на с. Губислав възторжено посреща и 9 септември 1944 год. като светла дата от историята на България за освобождаването ни от хитлеристкото нашествие и за желаната от всички свобода и демокрация. С дни се вее червеното знаме на кметското наместничество, донесено от гара Лакатник и поставено от изявените по това време антифашисти С. С. Здравков, В. П. Савов, Н. В. Колев, А. Х. Манков и др. Представителна група от Губислав участва в посрещането на гара Лакатник на руските ешелони с войски. Губиславчани посрещат тази дата като историческа и най-забележителна след 3 март. Затова беше чествана много и много години с народни увеселения-музика, хора и народна трапеза, което остава като традиция и уважение към братския руски народ за изгонването на хитлерофашизма от нашата страна.

Първият кметски наместник на 9.IX.1944 става Минчо М. Занков. През този период кметски наместници са били Л. В. Георин, Я. А. Костов и Н. С. Цветков до 1950 год.

В Отечествената война 1944-1945 год. от селото са загинали 4 човека:

Ангел Христов Манков
Атанас Савов Цветков
Янко Венев Минев
Петър Георгиев Марин

и един ранен, останал инвалид – Георги Иванов Витков.

След отделянето от Зимевица, под ръководството на община гара Лакатник, селото започва по-добре да насочва и решава своите проблеми. Отделят се от с. Зимевица мерите и пасбищата, необходими за развитите на животновъдството, което става главната икономическа база на населението, но поради ограничените условия не нараства повече, въпреки наличието на работна ръка. Броят на населението по това време е около 1100-1200 жители, или с малко повече от това на Зимевица. Освен в животновъдството и слабото земеделие работа за населението не е имало и в близките населени места. Кратковременна работа, и то за малко е имало при търговците на дърва. Така се е стигнало до недостатъчна трудова ангажираност-безработица за населението. Постепенно назрява необходимостта от изселване на една част от населението, но едва към края на периода, когато започват изселванията на турското население от Шуменския край, се явява възможност за изселване и на хора от с. Губислав. Явила се е възможност да си закупят къщи и имоти на достъпни цени. И така се стигнало до масова миграция. До като до този период е имало само 11 преселници в Шуменско, то в този и в следващия период от селото са излезли като преселници 185 семейства, които взети средно по 4-5 души са 740 и 925 жители, или колкото едно село. Едни от най-старите преселници са били Миле Митров и Тоне Геков, изселили се в с. Геоздавчик-сега Стан, Новопазарско и Христо, Иван и Димитър Донкови в с. Липен, Михайловградско. Най-много са изселванията през годините 1947-1950 год. на брой около 50 домакинства-преселили се в Новопазарско и Шуменско на

мястото на изселващото се турско население, където, както беше подчертано, е имало евтини имоти и къщи. Това беше най-масовата миграция, от която някои махали изчезнаха, други прореднаха с близо 1/3 от населението.

Изселванията продължиха и след това, но с по-малки размери в близките населени места като гара Лакатник, Церово, Своге, Нови Искър и др.

Ето поименните данни за изселилите се:

гр.Нови пазар:

- 1.Тодор Василев Манев
- 2.Димитър Милев Занков
- 3.Петър Киров Илиев
- 4.Благой Борисов Ленков
- 5.Ангел Борисов Ленков
- 6.Ангел Пенев Савов
- 7.Цено Пенев Савов
- 8.Миле Пенев Савов
- 9.Тренчо Геворкян Илиев
- 10.Янаки Лозанов Тошев
- 11.Милан Зарков Занков
- 12.Видин Георгиев Тошев
- 13.Георге Петров Масларски
- 14.Димитър Петров Масларски
- 15.Иван Петров Масларски
- 16.Димитър Христов Василев
- 17.Димитър Пенев Масларски
- 18.Кръстан Пенев Масларски
- 19.Борис Здравков Петров
- 20.Васил Динчев Дакев
- 21.Димитър Ангелов Величков
- 22.Иван Костов Здравков
- 23.Петър Иванов Костов
- 24.Свилен Димитров Георгиев
- 25.Киро Дакев Митков
- 26.Тодор Веков Бунин
- 27.Антон Милев Георгиев
- 28.Велин Стоянов Ангелов
- 29.Илия Ангелов Илиев
- 30.Ангел Грозданов Петров
- 31.Цветан Грозданов Петров
- 32.Тома Величков Славков
- 33.Веле Вуцев Тонев
- 34.Станимир Иванов Вуцев
- 35.Атанас Георгиев Бранков
- 36.Койна Атанасова Савова
- 37.Васил Атанасов Грозев

с.Цареброд-Шуменско

- 1.Асен Петров Василев

- 2.Кръстан Петров Грозев
- 3.Никола Венев Колев
- 4.Кирил Венев Колев
- 5.Благой Киров Иванов
- 6.Симеон Ангелов Величков
- 7.Трайко Велков Дамянов
- 8.Методи Велков Дамянов
- 9.Динчо Грозданов Бончов
- 10.Велко Савов Здравков
- 11.Вело Иванов Ленчов

с. Памукчи

- 1.Атанас Христов Манков
- 2.Свилен Динчов Райков
- 3.Тоша Петров Календерски
- 4.Пено Грозев Здравков
- 5.Ангел Грозев Здравков
- 6.Борис Иванов Вуцев
- 7.Стоян Иванов Вуцев
- 8.Вито Маринов Белин
- 9.Георги Ангелов Христов
- 10.Ликьо, Миленчо, Найдено и Тодор Лицини Донкови
- 11.Пено Ликьов Гуцин

с.Каменяк

- 1.Велко Георгиев Бранков
- 2.Борис Георгиев Богданов
- 3.Донко Дойчинов Митров
- 4.Васил Таканов Горанов
- 5.Тодор Таканов
- 6.Христо, Ане и Рангел Тодорови Таканови
- 7.Теньо Василев Таканов
- 8.Владимир Василев Таканов

с. Стан-Новопазарско

- 1.Миле Митров Бончов
- 2.Тоне Геков Тозев
- 3.Георги Бранков Анто

гр.Варна

- 1.Петко Иванов Маринов

с.Плиска

- 1.Кирил Панчов Грозев
- 2.Владимир и Тодор Найденови Лицини

гр.Берковица

1.Иван Георгиев Ангелов

гр.Вършец

1.Данчо Павлов Ангелов

2.Станимир Савов Здравков

с.Пърличево,Михайловградско

1.Методи Георгиев Ангелов

с.Габровница, Миххайловградско

1.Ангел Василев Манев

с.Бъзовец,Михайловградско

1.Вене Мине Величков

2.Ане Георгиев Величков

3.Витан Тодоров Конев

с.Липен

1.Христо Донков Марин

2.Димитър Донков Марин

с.Владимирово, Михайловградско

1.Иван Донков Марин

гр.Враца

1.Янаки Венев Белин

2.Найдо Веков Бунин

3.Никола Динчов Гуцев

4.Янаких Станков Петров

5.Велин Тодоров Дойчинов

6.Саве Дойчинов Митров

7.Ефтим Славков Дамянов

8.Димитър Миронов Георин

гара Лакатник

1.Минчо Милев Занков

2.Лозан Венев Георин

3.Асен Стоянов Ангелов

4.Георги Иванов Миронов

5.Никола Иванов Миронов

6.Кирил Иванов Вуцев

7.Вене Пешов Величков

8.Славей Найденов Савов

9.Антим Костов Дацов

10.Петко Костов Дацов

11.Драгоман Трифонов Величков

12.Трифон Величков Славков

- 13.Кирил Василев Маринов
- 14.Благой Василев Маринов
- 15.Петър Станимиров Дачев
- 16.Неделчо Станимиров Дачев
- 17.Лозан Милев Занков
- 18.Сандо Милев Занков
- 19.Петър Георгиев Грозданов
- 20.Трайчо Петров Богданов
- 21.Кирил Петров Богданов
- 22.Асен Димитров Георин

с.Церово

- 1.Благой Димитров Здравков
- 2.Никола Лозанов Минев
- 3.Кирил и Лозан Найденови Минев
- 4.Данчо Георгиев Динков
- 5.Евлоги Янков Гатов
- 6.Чавдар Крумов Митров
- 7.Георги Ангелов Здравков

гр.Своге

- 1.Атанас Величков Антонов
- 2.Георги Величков Антонов
- 3.Петър Василев Минев
- 4.Георги Димитров Георин
- 5.Илия Андров Георин
- 6.Стоян Георгиев Грозев
- 7.Ангел Димитров Динчов
- 8.Найден Миланов Йорданов
- 9.Никола Павлов Петров
- 10.Асен Станков Ценков
- 11.Рангел Савов Дойчинов
- 12.Ангел Янакиев Динков
- 13.Георги Йорданов Борисов
- 14.Ганчо Велинов Лозанов
- 15.Яничко Велинов Лозанов
- 16.Димитър Ангелов Тошков
- 17.Марин Ангелов Величков
- 18.Стефан Динчов Райков
- 19.Георги Динчов Райков
- 20.Йордан Ангелов Конев
- 21.Тодор Лозанов Киров
- 22.Ангел Данов Петров
- 23.Тодор Величков Славков
- 24.Саве Костов Дацов
- 25.Павел Петров Илиев

26. Борис Годоров Дойчинов
27. Андрей Петров Митров
28. Георги Кирилов Танов
29. Танчо Методиев Танов
30. Васил Милев Занков
31. Ангел Янакиев Динков

с. Кътина

1. Емил Еремиев Петров

гр. Нови Искър

1. Данаил Атанасов Грозев
2. Борис Георгиев Грозев
3. Иван Николов Михайлов
4. Велин Николов Михайлов
5. Начо Вадимиров Михайлов
6. Радко Владимиров Михайлов
7. Георги Пеянков Манчов
8. Вене Христов Костов

с. Мирвяне-София

1. Георги Грозданов Бончов
2. Свилен Грозданов Бончов
3. Димитър Данов Тасков

гр. Самоков

1. Асен Георгиев Грозев

гр. Ботевград

1. Велин Венев Георин

с. Анево-Вазовград

1. Никола Миронов Георин
2. Трайко Маринков Василов
3. Радко Иванов Миронов

гр. Елин-Пелин

1. Йордан Велев Борисов

гр. София

1. Кирил Милев Георин
2. Божил Милев Георин
3. Ангел Киров Илиев
4. Трифон Милев Вуцев
5. Петър Данов Петров
6. Любен Кирилов Величков

- 7.Тодор Русимов Спасов
- 8.Кирил Пешев Величков
- 9.Кръстан Милев Манолов
- 10.Димитър Милев Манолов
- 11.Методи Димитров Грозданов
- 12.Велин Тодоров Данов
- 13.Венцислав Георгиев Ранков
- 14.Димитър Георгиев Бранков
- 15.Борис Славов Митров

За отбелязване е, че и след изселванията на голяма част от населението, не настъпиха изменения за подобряване на социално-икономическото състояние на останалото в селото население, което разполагаше със земеделските имоти, закупени от изселените се.

ЧЕТВЪРТИЯТ И ПОСЛЕДЕН ПЕРИОД 1950-1994 г. е най-забележителният с обществена дейност период.

През 1950 г. с цел да се решават по-самостоятелно проблемите на селището и да се постигнат по-добри резултати в обществената дейност, селото се отделя от община Лакатник и се обособява в самостоятелна община. Председател на Общинския съвет е Найден Савов Цветков, секретар Георги Ранков Маринков, а вторият мандат председател е Георги Ранков и секретар Найден Савов, изпълнител по бюджета Симеон Д. Христов и деловодител Миле М.Иванов.Общината просъществува до 1955 г.,когато поради ново административно деление, беше присъединена отново към община гара Лакатник. Отделянето на селото в самостоятелна община не даде очакваните резултати, защото периодът от 5 години беше недостатъчен за разгръщане на обществена дейност и нещо по-важно, приходите на общината бяха недостатъчни за разгръщането на каквото и да било строителство.

През периода 1950-1994 г. е направено най-много за благоденствието на хората,повече от всички периоди, взети заедно от съществуването на селото.Изпълнени бяха повече от 20 обекта, имащи жизнено важно значение за развитие на селището-при 9-10 обекта от съществуването му до този период.

От 1951-1955 г. е построен по стопански начин от селото въжен мост над река Искър при гара Лакатник, който по-късно съвпадна с мястото на новата ж.п. гара и хо този начин се съкрати пътя с повече от 1500-1800 м. Строителството на същият беше извършено от с.Губислав и някои от околните села , с които имаше споразумение като Миланово и Заногге. Активни деятели за строителството на моста са покойния Минчо Милев Занков, Георги Ранков Маринков и др.

През 1952 -1953 год. също по стопански начин е построена фурна за производство на хляб, за чието построяване активни деятели бяха Георги Р.Маринков, Методи Танов Ленков, Найден Савов Цветков и др. Същата, макар и примитивна, работи повече от 40 год. за снабдяване населението с хляб и брашно. И до днес остава неопенима придобивката от тази фурна и заслугата на инициаторите за нейното построяване.

През 1958 год.е направена също по стопански начин пристройка към училището в Орешето, която по площ и обем е по-голяма от старата сграда, с 3 класни стаи, канцелария и 2 тавански стаи и салон. С това беше решен въпроса на тогавашната нужда от класни стаи за 7-мо класното училище. Заслуги за строителството на сградата

имат учителят Цано Чеков, директорът на училището Георги Кръстев, училищният прислужник Милан Стойков Дамянов и председателят на строителния комитет Георги Р.Маринков-секретар на съвета Лакатник по това време и др.

От 1960 до 1963 год. благодарение на няколкото хиляди дка вековни гори в м.Царица, беше построен горски път от гара Лакатник-през с.Губислав да местността Царица, с дължина 18 км, лимитиран от Министерството на горите на стойност над 3.5 милиона лв., необходим за извозване на материалите, който по-късно беше предаден на Окръжно пътно управление и ползван от населението на с.Губислав. Строителството беше извършено от рота на трудово поделение 1605, с командир на ротата кап.Спасов, зам.командир кап.Захариев и техн.ръководител кап.Найденев. С направата на този ведомствен път беше решен един от най-големите проблеми, селото се свързва с камионен път, което е и началото автотранспортното обслужване на населението. Голяма е заслугата на инж. Кадийски от Окръжно управление на горите гр.София, който беше инвеститор на обекта. Имат заслуги и тогавашният пълномощник на съвета Георги Р. Маринков, който е оказвал помощ както на проектантската организация, така и на трудовото поделение в строителството на пътя. Не по-малко участие вземаше и Методи Танов Ленков.

След направата на пътя се разшири дърводобивният обект в Царица с въвеждането на механизирани обработка на материалите и тяхното извозване с автотранспорт. Дълги години няколко камиона превозваха по 3-4 курса дневно от Царица до приемателния пункт в гара Бов. Към обекта работеха над 20 души работници от селото, а така също и от селата Бързия, Заножене, Лесков дол и др. с технически ръководител Методи Танов Ленков.

През 1967-68 год.е направена сграда за млекосъбирателен пункт с материали от Сердика, такъв пункт беше разкрит и в махала Самотвор. В Орешето се събираха ежедневно през летния сезон 1200 до 1500 литра мляко, приблизително такава е количеството и във втория пункт.

През 1969 год. е открита автобусна линия за селото, първоначално до Орешето, а по-късно и до Мачище с три курса дневно.

През 1968-69 год. беше построена по планов път най-голямата придобивка на селото-електрификацията, с преработване и на еднофазовата система на ел.линия в Самотвор, строена по-рано. Вложени бяха толкова материали, колкото за електрификация на няколко малки градчета, поради голямата разпръснатост на къщите. Електрифицирани бяха всички махали и отделни къщи.Никога и с нищо не бихме могли да се отплатим на държавата за голямата придобивка, която получихме, но това държавна политика и последната къща да има ток.

През 1983 год. от ГПП Редки метали-обект Балкан беше асфалтиран около 5 км от пътя от гара Лакатник до обекта на предприятието в Пробойница , главно за нуждите на предприятието, но разбира се и за селото. Водените договорености на кметството и Общинския народен съвет Своге с ръководството на ГПП Редки метали за асфалтиране и на останалата част на пътя до селото не се осъществиха. Поради липса на стабилна строителна организация, която да поеме строителството, пътя не беше асфалтиран. Двете строителни организации в гр.Мездра, с които се преговаряше за строителството, проявиха мудност и провалиха използването на обещаните от Редки метали суми. Пропуснат беше шанса за асфалтиране на пътя от обекта поне до центъра на селото-Орешето. Неоснователни са упреците, отправяни от някои некомпетентни лица , по адрес на тогавашния кмет Георги Ранков за пропуснатия шанс, без да са запознати ,че строителството на такъв обект не може без строителна организация.

През 1983 год. е усилен с допълнителен водоизточник каптажа, строен през 1936 г. в местността Топилата-Орешето, за водоснабдяване на централната част на Орешето и обществените нужди.

През 1989 г. е водоснабдена махала Положище от съществуващия каптаж в махала Селището –Пресека с допълнителен резервоар, защото каптирания през 1941 г. извор в махала Чешмата, е недостатъчен.

През 1989 е извършено водоснабдяване на новосъздадената махала горна Пробойница от съществуващия водопровод за долна Пробойница с допълнителен резервоар за махалата.

През 1990 г. е построен телевизионен ретранслатор за телевизионно покритие на една част от селото. Водоснабдена е махала Грозинци-Мачище от извор в местността Хайдушки дол с дължина 1 км. Допълнително водохващане на извори в местността Явора за подсилване на водопровода за махала Самотвор-Рабова шума.

Направени са 3 автобусни спирки в селото. Подпомогнати са много стопани с водопроводни материали за водоснабдяване на домовете им. С помощта на кметството са прокарани камионни пътища до всеки дом.

През този период има постижения и в частното строителство, построени са около 60 нови съвременни жилищни сгради, всички домове са обзаведени с радиоапарати, телевизори, перални и др. битова техника. През периода много семейства се сдобиха и с леки коли.

През годините 1956-1968 год.

Към двете начални училища бяха открити трите прогимназиални класове, броя на учениците в Орешето стигаше до 130-140 деца, с 7-8 учители. Тук са учителствували Георги Кръстев, Асен Симеонов, Пенка и Мико Дончеви, Петър и Димана Грозданови, Георги Веселинов, Милка и Ангел Данови и др., а в Самотвор Крум Милев Вуцев, Петко Г. Христов, Цветана Стойкова и най-продължително време е учителствувала Павлина Грозданова, която има най-големи заслуги както за учебно-възпитателната работа, така и за обзавеждането на училището с кабинети и др.

Поради голямата миграция на населението и ежегодното намаляване на учениците, бяха закрити първо горните класове, а след това и началните, а малкото на брой ученици трябваше да учат в гара Лакатник. И така село Губислав остана без училища, а това допринесе за изселването на още млади семейства, на които децата трябваше да се учат другаде. От завършилите в двете училища основното си образование са продължили и завършили средно образование 48 души, а полувисше и висше образование 16 души.

Голямата разпръснатост и отдалеченост на махалите една от друга, е наложила както двете училища, така и две читалища-„Стара планина” в Самотвор, учредено порано от второто в Орешето „Балкански възход.” Дейността им пак поради голямата разпръснатост на хората е слаба, състояла се е главно в прочит на книги и по-малко в театрална дейност. По-късно през 18 год. с цел подобряване дейността им, двете читалища са обединени в едно „Балкански възход” с две библиотеки, в Орешето и Самотвор. С масовото навлизане на радиото и телевизията във всеки дом, дейността на читалищата още повече се влоши. Причината се крие главно в това, че населението, особено младото, което трябва да се интересува от културно-просветната дейност на читалището, е извън селището. Сега книжният фонд е оставен като ненужен на никого,

не се знае каква литература има, колко тома книги, как се съхраняват и кой отговаря за тяхното съхранение. Време е да осъзнаем голямата ни грешка с подценяването на тази организация, която в миналото с културно-просветната си дейност, особено през турското робство, е играла голяма роля за запазване на българщината.

В далечното минало населението е пътувало пеша до гара Лакатник, Вършец и др. места, за да закупува необходимите му продукти-сол, газ, хранителни продукти и др. Частна търговия в селото почти не е имало с изключение на две кръчми-на Гълъб Гацов Станков в Орешето и Вита Стойков Тошков в Самотвор. Дребна разносна търговия е извършвана от Леко Здравков Паунов и Еремия Петров Начков само на сватби и сборове. С дърва е търгувал Георги Киров Петков и жив добитък Димитър Милев Занков и Иван Миронов Георин.

Общественото търговско обслужване води началото си след 1945 год., когато са набрани член кооператори от селото към потребителна кооперация „Яворец” гара Лакатник и открити два смесени магазина в Орешето и Самотвор, които съществуват и сега. По-късно, отделно от магазина в Орешето, беше открита и пивница, която не можа да просъществува и последва закриването ѝ.

От 1950 до 1955 год. поради отделянето на селото от община гара Лакатник в самостоятелна община, беше отделена и кооперацията с наименование Потребителна кооперация „Успех”, със седалище в махала Самотвор, с главен счетоводител Александър Витов Стойков. Същата просъществува 5 години, след което отново беше слята с кооперация „Яворец” гара Лакатник, поради присъединяване на селото административно към Лакатник. По продължително време са работили като магазинери в Орешето Антон Милев Георин, Трайко Петров Богданов, Вене Пешов Величков, Атанас Величков Антонов, Найдено Лозанов Минев, Симеон Дацов Станков, Иванка Григорова Петрова. В Самотвор са работили Иван Стойков Георгиев, Милка Иванова Стойкова, Иван Димитров Христов, Неделчо Дачев, Цветан Венев Георин, Негодан Данов Ангелов и др.

През 1952-1953 г. по инициатива на група кооператори, като Методи Танов, Георги Ранков и др. са набрани средства от населението за построяване по стопански начин на фурна за производство на хляб, която работи и до сега. Придобивката беше голяма, имаше години, когато се добиваха по 3-4 фурни хляб дневно. По-голямата част от домакините отвикнаха да месят хляб, защото вземаха готов. Много фурниджии са работили през тези повече от 40 години, като Трайко Иванов Митров, Косто Ангелов Костов, Янко Киров Иванов, Илия Димитров Динчов, Миле Еремиев Петров. Ремонт на износената до крайност фурна не беше възможен, затова ръководството на кооперацията в лицето на нейния председател, съвместно с кметството се насочиха към друг вариант-закупуване на метална пещ и монтирането ѝ в друго обществено помещение, където работи вече от няколко месеца. Подобро е значително както качеството на хляба, така и навременното обслужване на хората.

Назрялата необходимост от усиление собствените средства на кооперацията – т.е. набиране на допълнителен дялов капитал, налага инициативата да се продължи и доведе до край, да се запазят магазините и кооперацията. На всички е ясно, че без тях ще се наложи отново връщане към времето, когато нашите бащи и деди са пътували пеш до гара Лакатник, Вършец и др. за покупки.

Някъде след 1950 год. по времето на отделната община, беше открита здравна служба – фелдшерски пункт. За фелдшер е назначен Цветко Иванов Песеровски от с.

Долни Луковит, Плевенско. Същият работи повече от 20 години всеотдайно и упорито за опазване здравето на хората. Напусна поради пенсиониране. Няколко години по съвместителство работи фелдшерката Маргарита Славкова от здравната служба в Лакатник, която посещаваше селото в определени дни, населението е доволно от нейната работа. След това беше назначен Константин Николаев от с.Искрец, който работи вече няколко години. Макар и възрастен-пенсионер, продължава да работи с ентузиазъм и опит, не му тежи да пътува пеш с километри до болните. Населението ще бъде много доволно, ако остане да го обслужва още време, защото след него не се знае дали ще има друг.

Пощенското обслужване е извършвано първоначално от раздавачите Златко Ценов Мицовски и Петко Георгиев Димов от гара Лакатник, а по – късно от Владимир Николов Заков от с.Губислав. Той работи много години като пощальон, не му пречеше нито далечината до Лакатник, за да пътува пеша, нито лошото време или други причини и т.н. до неговото пенсиониране. След него пощальон е Найденов Лозанов Минев, който по нищо не се различава от предшественика си, дано и той да се пенсионира като пощенски раздавач.

Периодът е забележителен, освен с казаното до тук, и с още други важни обществени постижения:

-Положени са от органите на горското стопанство грижи за опазване и подмладяване на горите, създадени бяха площи с иглолистни гори, които със своята вечна зеленина красят природата. Хилядите декари широколистни и иглолистни гори в землището на селото са истинските пазители на природната среда, на тях се дължи чистият и ведър планински въздух и хубавата и студена питейна вода. За опазване на това ценно народно богатство – горите, работиха като горски надзиратели Никола Миронов Георгиев в първите години на периода и много години след това Кирил Танов Ленков до неговото пенсиониране.

-Не по-малко постижение за стопаните говедовъди беше подобрената порода на кравите и тяхната продуктивност. Грижите на държавата за поддържане на обществен говеджи разплодник в селото в продължение на повече от 35-40 години доведе до подобряване породата на говедата. Изчезна сивото искърско говедо и беше заменено с кафявата порода „монтафон” и други породи. На това се дължи предаването на хилядите литри мляко в млеко-приемателните пунктове в селото.

-Полагани бяха постоянни грижи за поддържане на най-голямата придобивка до това време за селото-шосейния път Лакатник-Царица. Благодарение на редовната ежедневна поддръжка на 15 км. път до хижа Пробойница от неколцина души пътищари, под ръководството на пътния майстор Антон Танов Ленков. Пътя можа да се задържи здрав, в добро състояние, до идването на ГПП ”Редки метали”, които с тежките камиони станаха причина за неговото разрушаване. Друга причина за понататъшното му разрушаване е прехвърлянето на четвъртокласната пътна мрежа към общините от Окръжно пътно управление, които нямат средства за ремонт на изровените пътища.

През 1979 год. се проведе реформа на административното деление в страната, община Лакатник беше закрыта и присъединена към община Своге, а селищата станаха с кметства. Първият кмет на селото е Павел Петров Илиев-работил един мандат, след това Славеи Найденов Савов също 1 мандат, Георги Ранков – 3 мандата, секретар на

кметството и през 3-те мандата е Стефан Пешев Величков, който към края беше съкратен поради намаляване на населението. Понастоящем кмет е Славей Н.Савов без секретар. Кметствата като институция на изпълнително – разпоредителната власт по места, най-близко до народа, изиграха положителна роля както за административното обслужване, така и за всестранното развитие на селищата. Фактите обаче са, че малките селища без право на бюджет и без секретар, каквото е село Губислав, се затрудняват, първо защото средствата, които се заделят за такива селища без перспектива, са далеч недостатъчни за каквито и да било мероприятия, а освен това единственият служител-кметът, трудно би могъл да организира в такова разпръснато село, каквото е Губислав-каквото и да е мероприятие.

Около 1957 г. по инициатива на туристическото дружество „Лакатнишки скали“-гара Лакатник, в лицето на Георги Кръстев Христов, Петко Георгиев Христов и др. беше открита хижа „Тодорини кукли“, на 1 км западно от махала Мачище, първоначално поместена в стара непригодна сграда, останала от трудовото поделение. По-късно беше построена нова кокетна сграда, отговаряща на всички съвременни изисквания, с около 60 легла и отделно с 10-на бунгала, намираща се до самата река Пробойница в чудно красива местност. Тъй като наименованието ѝ „Тодорини кукли“ не подходеше, защото те са далече от нея, хижата беше преименувана в хижа „Пробойница“, която тече покрай самата нея, има камионен път, стига се с автобус, с коли, електрифицирана, водоснабдена и топлофицирана. Много години домакин на хижата е Борис Тодоров Венков, а след него Димитър Стефанов със съпругата си Анка Стефанова, от гр.София.Използува се от туристи, екскурзианти и летуване на учаци. След административното преустройство през 1979 г. туристическото дружество „Лакатнишки скали“ гара Лакатник премина към туристическо дружество „Искърски пролом“ гр.Своге, чиято собственост стана и хижата.

Красивото и живописно Пробойнишко дефиле, чистата природа преди откриването на урановата мина, е привлякло много софиянци да си построят вили за почивка. И действително щяха да се построят още вили, ако не бяха мините.От река Петренски дол, по поречието на Пробойница до хижата, има построени около 50 вили, което оживяваше селото, особено през пролетните и летни месеци. Но напоследък далечината от София, лошият път, скапаният вече транспорт и най-вече наличието на мината, отблъсна софиянците от това място за почивка и отдих. И така шансът за оживяване на дефилето и селото, като вилно място, постепенно замира.

Населението на селото е само българско, без никакви други народности, със западно наречие на говора. Съществували са още от далечно минало и запазени през всички периоди на неговото развитие много народни традиции и обичаи, някои от които се поддържат и днес.

Както във всички околни села, така и в Губислав е имало и се поддържат и да днес традиционни празници-събори. Пак поради голямата разпокъсаност на селото са съществували 2 традиционни съборове.За махала Самотвор е 2 август-Св.Илия, който през 80-те години беше заменен с 21 септември-Мала Богородица, който се чества и сега.За махалите Орешето, Селището и Мачище -24 май-Св.Кирил и Методий. На тези два празника хората във всички домове се готвят да посрещат гости, роднини и приятели, а след гостуването –обяда, се провежда сбора-увеселение с музика и хора.

Освен тези 2 празника, до към 60-те години се провеждаха такива съборове и на Коледа и Великден по 2 дена,първият ден в Орешето, вторият в Положище.

Отдавна изчезна традицията на коледуване на 6 януари-Коледа,на който децата-момчетата минаваха по домовете с дубани и стопанките ги даруваха с приготвените за

целта колаци. По-големите момчета-ергените, минаваха на сурвакане на Василев ден през януари, момичетата на лазаруване на Лазарев ден с песни във всеки дом. Това бяха хубави традиционни обичаи за младите хора, които отдавна се изоставиха.

Друга традиция, която е запазена и до днес, са оброците, на които се коли животно /овца/ за курбан, готви се чорба и се събират хората от махалата на този курбан. Такива се поддържат във всички махали и до днес. Така в Орешето в местността Бързов хърт се извършва на 8 ноември-Димитров ден, в Мачище-на Параджилняка на 21 септември-Мала Богородица, в Мачище също и на 28 август-Голяма Богородица - в местността Дюкянова нива. В махала Самотвор също се поддържат няколко такива оброци.

Изоставен е още през 40-те години общоселски оброк в местността Селището, където на 6 май – Георгьовден, стопаните овцевъди носеха цели агнета, печени на шиш. Оброкът се посещаваше от духовно лице за прочитане на молитва за здраве на овцете и техните стопани.

В селото никога не е имало черква, обрядите – кръщавки, венчавки, погребения се извършваха от черквата в с. Зимевица, а по-късно от свещеник от гара Лакатник.

Като проследим развитието на селището от неговото създаване първо като овчарски колиби, след това като махала и по-късно село, ще видим, че то е вървяло по закономерен път. В началните периоди населението се увеличавало, за да достигне до 1000-1200 жители около 1939 г., повече от това на Зимевица с около 100-на души. По това време явно е, че възможностите за увеличение са изчерпани и се отива по обратен път към намаляване. Към 1952-53 год. населението е намаляло на 950 души, а към 1993 г. намалението е вече на 240 души или едно катастрофално намаление с около 700 души, което е равно на изселеното население, или с 75% намаление в сравнение с 1939 год.

Това е обяснимо от факта, че докато бедната и без това земя-ниви и ливади, все още са давали някакви ниски доходи, постепенно са обеднявали, затова защото главно нивите са се ерозирани, вследствие на което останали за ливади. Ливадите също, докато стадата са престоявали на ливадите дори и зимно време-където са хранени, са наторявали по този начин. По-късно, след направените пътища сеното е превозвано до домовете, където са хранени животните зимно време, това е довела до постепенно обедняване и на ливадите.

За отглеждане на животните са били необходими повече хора от домакинството, каквито е имало, защото младите хора са били на село, затова и броя на животните не е бил малък. Овце около 8-10 000 бр., говеда около 1000 бр., много кози и коне.

Но след ориентиране на младите хора на работа извън селото, възможностите за увеличаване на животните са изчерпани и започва тяхното ежегодно намаляване. Това е довело и до доходите на населението и неговото обедняване, защото други източници е нямало. Така се стигна до тежкото състояние с препитанието на населението, което продължи до към 1950 година. Едва след втората половина на 50-те и началото на 60-те години, когато вече имаше магазини, брашно за продажба, построена беше фурна за производство на хляб, имаше обекти за работа на незаетото в животновъдството население-като каменни кариери Лакатник, дърводобив в местността Царица, ГПК „Задружен труд“ Лакатник, ГПП „Редки метали“ и др., се чувстваше подобряване на материалното състояние на хората. Редица години се продаваха на държавата не малки количества животинска продукция- над 200 х. литра мляко годишно, над 30 х.кг животни живо тегло за месо, за които количества стопаните получиха доходи за издръжка. От двата магазина се купуваха необходимите количества брашно, захар,

ориз, олио, кашкавал, салам и др. хранителни и нехранителни стоки. Всичко това беше ярко потвърждение на нарасналото материално състояние на населението, за разлика от миналото, когато е купувано захар по за 2 лв. и други най-необходими артикули-газ, сол и т.н. Рязкото повишаване на стандарта особено се виждаше в периода от 1960 г. до към 1985 г.

Но въпреки това, по три главни причини изселванията продължиха, макар и не така масово, а частично-поради месторабота на младите хора.

1. Слабата икономика не позволяваше да живеят в селото по това време 750-800 души и се налагаше да се намери отдушник, т.е. преселване на една част, за да се подобрят условията на останалата част.

2. Закриване на училищата-наложило се от намалелия брой на учениците поради изселванията.

3. Липсата на път, транспорт, ток и др. необходими за нормален живот в селото.

С изселването на голяма част от хората и работата на младите извън селото, се стигна до друга противоположност. В селото останаха предимно възрастни хора, което не води на прираст, а неминуемо до ежегодно намаляване броя на населението. Изчезнаха махали като Осеньоравен, проредна и махала Мачища, в която навремето живееха над 30 домакинства, сега са 12-13, или населението е намаляло с 50%. Всичко това доведе и до намаляване броя на добитъка – овцете са около 1000 броя, говедата-150 броя, козите намаляха с 80%.

Домакинствата са от възрастни хора и са малочислени, това е видно от следните цифри-

с 3 и над 3 членове са	20 домакинства
с по 2 чл.	са 40
с по 1 чл.	са 20

Смъртността през последните 8-10 години е чувствително висока, умират старите, а раждаемостта малка-почти никаква. Това води неминуемо до бързото намаляване броя на населението, за да стигне в момента до около 240 души, от които половината-над 120 души са в пенсионна възраст.

Селото, макар и балкански район, с надморска височина от 700 до 1000 м. за отбелязване е, че както в миналото, така и днес няма столетници или близо до тази възраст. В момента най-възрастен е Иван Стойков Георгиев на около 95-96 год. На тази възраст почина преди няколко години Янка Петрова Вучкова/майка на автора/. Над 80 год. са и Георги Киров Петков, Райна Лозанова Кирова и др. Единствен столетник в миналото е бил Васил Тонин от махала Самотвор, починал на възраст над 100 год., който е живеел повечето от времето в колибата си в местността Христова могила. Също приблизително до тази възраст са доживели и Митър Беров и баба му Николица, които също са живеели в колибата си в местността Брезака през цялото време на годината.

От това може да се направи извода, че климатическите условия не са единственото условие за дълголетието на хората, въпреки, че са се занимавали главно с животновъдство-има и други условия. В други планински райони като Родопите и др. има столетници, които са се занимавали с животновъдство. От това се вижда, че има и други фактори, които влияят на дълголетието, които при нас липсват.

През годините на синята петилетка 1989-1994 г. икономическото състояние на хората още повече се влоши, шоковото покачване на цените и инфлацията на лева силно се отразиха върху населението, което, особено пенсионерите с малките им пенсии, едва успява да осигури своето изхранване, за други нужди не може и да се помисли. Кризата се отрази крайно неблагоприятно и в една от придобивките ни-автотранспорта. Цената на пътуването с автобус до гара Лакатник е висока, това е една от причините за намаляване до минимум на пътниците и до опасността от закриване на губещата линия.

Стокооборотът на магазините е малък поради намалелия брой жители, опасността от закриване на магазините е реална. Не се вижда добро бъдеще и за фелдшерския пункт след напускането на фелдшера Николов, който е пенсионер, млад човек трудно би се задържал тук поради проблематичното пътуване.

Една част от пътя за гара Лакатник е в лошо състояние, налага се основен ремонт, за който финансиране в близките години идва ли би се намерило. Това ще доведе неминуемо и до ликвидиране на автотранспортното обслужване, което сега е 2-3 дена седмично.

От всичко казано до тук се вижда, че ако се върви със същите темпове на упадък, по наши прогнози селото ще изчезне през следващите 15-20 години и ще остане малко вилно селище на софиянци с построените до сега вили и на местните хора, изселили се в близките населени места. Поврат в това развитие на упадък без държавна подкрепа не виждаме, досегашната линия на упадък е неминуема и занаяпред.

В проведените парламентарни избори на 18.XII.1994 г. избирателите от с. Губислав с голямо болшинство вземаха участие в изборите и подкрепиха с гласовете си кандидатите на демократичната левица.

Сега надеждата на всички е в по-скорошното и успешно изпълнение на предизборната платформа на Българската социалистическа партия и грижите, които са заложили не за развитието на планинските и полупланинските райони.

НАЧАЛОТО-ОВЧАРСКИ КОЛИБИ

МАХАЛА НА С.ЗИМЕВИЦА

СЕЛО С 1200 ЖИТЕЛИ

ПРОГНОЗА-МАЛКО ВИЛНО СЕЛИЩЕ НА СОФИЯНЦИ И МЕСТНИ ИЗСЕЛНИЦИ.

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Кметски наместници от отделянето на селото до 9.IX.1944 г.

- 1.Славчо Иванов Витков
- 2.Лозан Славков Манов
- 3.Георги Ангелов Динков
- 4.Ганчо Иванов Ничковски
- 5.Ненчо Петров Ламбов
- 6.Георги Петров Цонкин
- 7.Любен Иванов Ценов

Кметски наместници след 9.IX. 1944 г./Пълномощници/

- 1.Минчо Милев Занков
- 2.Лозан Венев Георин
- 3.Янко Ангелов Костов
- 4.Найден Савов Цветков
- 5.Георги Ранков Маринков
- 6.Илия Андров Георин

Кметове след 1970 г.

- 1.Павел Петров Илиев- секретар Стефан Пешев Величков
- 2.Славей Найденов Савов- „ „
- 3.Георги Ранков Маринков
- 4.Славей Найденов Савов-без секретар

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

ПО-ВАЖНИ СТРОИТЕЛНИ ОБЕКТИ

Строителен обект	Изпълнен през мандата на
1. Въжен мост над река Искър	Георги Ранков Маринков
2. Водоснабдяване на махала Горна Пробойница	Георги Ранков Маринков
3. Горски път Лакатник-Царица	Георги Ранков-оказване помощ при проектирането и строителството
4. Пристройка на училището в Орешето	Георги Ранков и Найденов Савов
5. Направа фурна в Орешето	Георги Ранков
6. Направа на сграда за бикарник	Найденов Савов Цветков
7. Направа сграда за мандра	Г. Ранков, довършена от Илия Георгиев
8. Електрификация на мах. Самотвор по еднофазовата система	Найденов Савов Цветков
9. Цялостна електрификация на селото	Илия Андреев Георгиев
10. Направа на телевизионен ретранслатор	Георги Ранков
11. Кабелизация на телефонната линия	Славей Найденов Савов
12. Направа нова фурна в Орешето	Славей Найденов Савов
13. Разширение водопроводната мрежа в Самотвор	Славей Найденов Савов

Георги Ранков
1991-1994 г.

